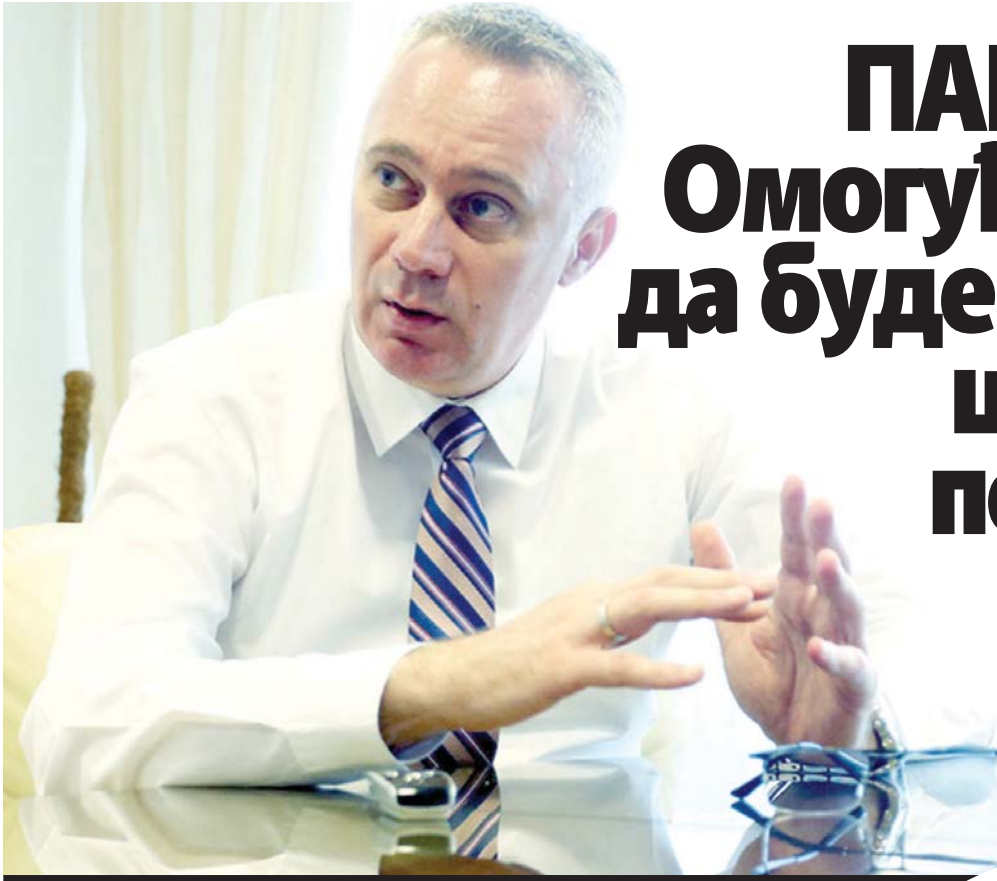

АГРАР

Глас Српске

ДОДАТАК
РЕАЛИЗОВАН
У САРАДЊИ СА
МИНИСТАРСТВОМ
ПОЉОПРИВРЕДЕ,
ШУМАРСТВА И
ВОДОПРИВРЕДЕ
РЕПУБЛИКЕ
СРПСКЕ

четвртак, 21. мај 2020.

ПАШАЛИЋ: Омогућили смо да буде засијано што више површина

Обезбијеђено 9.000
сјетвених пакета

Засијано додатних
4.000 хектара

Исплаћено 16 милиона
КМ подстицаја

ФИНАНСИЈЕ

Аграрни буџет за капиталне инвестиције 14 милиона КМ

ШУМАРСТВО

ПОВЕЋАНЕ ЗАЛИХЕ, СМАЊЕНА ПОТРАЖЊА

Борис Пашалић

Омогућили смо да буде засијано што више површина

странице 4 - 7

УВОДНИК

КУПУЈМО ДОМАЋЕ

Пише:
Велько ЗЕЉКОВИЋ,
новинар "Гласа Српске"

Послије вируса корона ништа више неће бити исто, како у свакодневном животу, тако и у економији. Добра страна ове "корона кризе" је што су људи са села коначно дошли на своје. Они готово да и нису осјетили ову кризу. А и ми смо почели да их више цијенимо. Њихов рад и жуљевите руке.

Такође, ова епидемија подстакла је многе на размишљање, те су одлучили да искористе сваки комадић своје земље како би нешто засијали и колико-толико обезбиједили своје домаћинство неопходним намирницама. Изгледа да су схватили да у данашње вријеме било каква башта обезбјеђује мирнији и безбрижнији сан.

Да би додатно мотивисале грађане Српске, а поготово оне са нешто слабијом "социјалном картом" да се у што већем броју окрену пољопривреди, власти су током ове кризе

подијелиле и више од 9.000 сјетвених пакета. Одзив је био велики, тражен је пакет више, па се тако очекује да у Српској буде засијано додатних 4.000 хектара до сада необрађеног земљишта. Паралелно са овим ресорно министарство је одлучило и да свима који су конкурисали за добијање финансијских средстава за набавку неопходне механизације, садњу нових сјетвених површина и обезбјеђивање, у данашње вријеме, неопходних средстава заштите, изађе у сусрет. За ту намјену је издвојено 14 милиона марака, готово 70 одсто више него током прошле године.

Као и ранијих година субвенционисана је и набавка нафте, али и настављено са исплатом многобројних новчаних подстицаја како би домаћи производи на тржишту постали што конкурентнији. А да се од пољопривреде може лијепо живјети, примјера је много. Један до њих је домаћинство Мијатовић и села Шушњари код Лакташа. Они су побјегли са асфалта, из градске вреве и посветили се сеоском животу. Нису се покајали иако истичу да је у почетку било тешко. Они производе органску храну, данас толико тражену на свјетским тржиштима.

Треба да вјерујемо да ће многи кренути њиховим стопама, а поготово јер су власти сектор аграра означиле као један од приоритетних, те се тако у њега улажу значајна средства. Праве се насипи и системи за наводњавање, осавременује противградна заштита, али и исплаћују значајна подстицајна средства.

Зато, купујмо домаће. Наградићемо труд наших фармера, али и на својим столовима имати сигурно добру и квалитетну храну.

Ова епидемија подстакла је многе на размишљање, те су одлучили да искористе сваки комадић своје земље како би нешто засијали и колико-толико обезбиједили своје домаћинство

Финансије

Аграрни буџет за инвестиције 14 милиона КМ

страница 8

Мијатовић
Побјегли из града и нису се покајали

страница 10

Шумарство
Повећане залихе, смањена потражња

страница 15

Нема сектора привреде на који ова кризна ситуација проузрокована епидемијом вируса корона није утицала па тако и на сектор пољопривреде у Српској, који, за разлику од неких других, није био директно погођен, у смислу потпуног престанка пословне активности, али индиректно јесте.

Према ријечима министра пољопривреде, шумарства и водопривреде у Влади Српске Бориса Пашалића, ако се изузму прве седмице ванредне ситуације и проблеми у вези са снабдијевањем који су услједили након тога, ипак се може рећи да су власти Српске врло брзо успјеле стабилизovati ситуацију.

- Обезбиједили смо довољну снабђеност репроматеријалима, што је, наравно, било најважније, јер смо били на почетку периода заснивања новог производног циклуса. Оно што могу бити дугорочне последице ове кризне ситуације у вези је са проблемима који се појављују и у другим секторима, а то је губитак иностраног тржишта и пад економичности производње због раста цијена појединих репроматеријала, али и заустављање производње у појединим прерађивачким објектима, као директна последица пандемије. Ипак, и поред свега, оптимиста сам. Очекујем да ће бити остварене процјене које смо изнијели у информацији о заснивању производње у 2020. години, а то је да ће укупан допринос пољопривреде и прехранбене индустрије у бруто друштвеном производу Српске бити на нивоу од 2,7 милијарди марака - каже министар Пашалић.

**ИСПЛАЋЕНО
16 МИЛИЈОНА МАРАКА
ПОДСТИЦАЈА**

АГРАР: Шта је Влада Српске урадила да би адекватно одговорила на ову економску кризу?

ПАШАЛИЋ: Већ у другој седмици засједања Кризног штаба усвојен је пакет мјера за подршку сектору аграра. У то вријеме смо били у жељу прољећне сјетве и било је потребно искористити сваки тренутак да буде засијано што више пољопривредних површина.

Овај први пакет мјера одно-

Борис ПАШАЛИЋ,
министар пољопривреде, шумарства
и водопривреде у Влади Српске

ОМОГУЋИЛИ СМО ДА БУДЕ ЗАСИЈАНО ШТО ВИШЕ ПОВРШИНА

Све спроведене мјере имале су за циљ омасовљење сјетве и обезбјеђење веће снабђености локалних тржишта домаћим пољопривредним производима. Наше процјене су да је засијано додатних 4.000 хектара поврћа, соје и кукуруза, каже Пашалић

сио се на испуњавање тог циља, да што већем броју наших газдинстава буде обезбијеђено право на дизел гориво. То право, и уопште право на подстицаје, такође смо омогућили и за више од 5.000 газдинстава која су имала дуговања по основу кредита ИФАД-а и других међународних организација.

Регресирали смо и сјеме домаћег хибрида кукуруза са 50 одсто. Одгодили смо и обавезе по основу концесија и закупа државног пољопривредног земљишта. Такође, као што знате, с циљем стабилизације тржишта интервентним увозом, обезбиједили смо залихе пшенице, кукуруза и соје.

Упоредо са овим ванредним мјерама редовно смо извршавали обавезе по основу подстицаја. У рекордном року, већ до краја фебруара, исплатили смо све подстицаје за 2019. годину, а до данас смо реализовали и 16 милиона марака из овогодишњег буџета. Све ово је допринијело да буде обезбијеђена сигурност, како за произвођаче,

ИНТЕРВЈУ

када је у питању производња тако и за потрошаче, када је у питању прехранбена сигурност.

АГРАР: Једна од мјера је била и подјела пакета за садњу поврћа. Шта се све дијелило и колики је био одазив?

ПАШАЛИЋ: Обезбједили смо више од милион евра за ове сјетвене пакете за социјално угрожена домаћинства. Укупно 9.000 пакета. Такође, обезбједили смо и 1.000 сјетвених пакета соје. Велики број општина искористио је исти овај модел подршке и суфинансирао набавку додатних сјетвених пакета па је укупан број сјетвених пакета и већи.

Сваки пакет који смо ми финансирали вриједио је око 250 марака, а садржавао је сјемена основних врста поврћа, расад, леђну прскалицу, ђубриво и заштитна средства. Требало би да је наведени пакет довољан да буде засијано 500 квадратних метара баште. Заинтересованост корисника је увелико премашила расположив број сјетвених пакета па су општине у међувремену реаговале са додатним средствима.

ЕПИДЕМИЈА ДИКТИРА НОВЕ НАЧИНЕ ТРГОВИНЕ

Ми смо општинама препустили избор корисника, али смо поставили и јасне критеријуме који се односе на социјални статус домаћинства која могу добити ову врсту помоћи. Мислим да је око 10 одсто пољопривредних домаћинстава свих општина у Српској било обухваћено наведеном мјером подршке.

Када су у питању сјетвени пакети за соју, ту се радило о подршци узгајивачима стоке. Вриједност пакета је износила 900 марака, а министарство је суфинансирало 50 одсто његове вриједности. Обезбјеђено је 1.000 таквих пакета.

АГРАР: Како је протекла прољећна сјетва, да ли су засијане све планиране површине? Ваше министарство је спровело и одређене мјере и за њено omasовљење.

ПАШАЛИЋ: Тачно. Све мјере које сам претходно навео су имале основни циљ omasовљење сјетве и обезбјеђење веће снабдјевености локалних тржишта домаћим пољопривредним производима. У односу на планираних 139.000 хектара под ратарским културама, више од

8.000 хектара под индустријским биљем те око 20.000 хектара под поврћем, наша процјена је да је засијано додатних 500 хектара више поврћа у малим пољопривредним газдинствима, у баштама, 500 хектара више соје, као и 3.000 хектара више кукуруза. То је директан резултат мјера подршке Владе. Тачне податке ћемо имати на крају сезоне.

АГРАР: Да ли очекујете да ова ситуација мотивише већи број људи да се почну бавити пољопривредом?

ПАШАЛИЋ: Ова ситуација је прије свега навела становништво да размишља о томе како произвести сопствену храну, што је велика већина грађана, која има чак и минималне површине за производњу, управо и учинила. С друге стране, они који у пољопривреди виде прилику за бизнис морају бити мотивисани дугорочним циљевима, јер морају предузети и озбиљнија улагања. Ова ситуација је вјероватно произвела и такве прилике, јер је донијела нове изазове у вези са новим начинима трговине, снабдијевања и измјене структуре производње, што отвара прилику за нове иновативне бизнисе.

ОБЕЗБИЈЕЊЕНО ВИШЕ ОД 9.000 СЈЕТВЕНИХ ПАКЕТА

АГРАР: Да ли се може рећи да је ова криза имала и неке позитивне ствари за сектор аграра? Цијена горива одавно није била овако ниска.

ПАШАЛИЋ: Ми смо то већ констатовали у информацији о заснивању новог производног циклуса, да ова криза, без обзира на све изазове у снабдијевању репроматеријалом, није довела до раста цијене основних инпута, сјемена и ђубрива, а захваљујући заиста значајно нижој цијени дизела, коју смо ми додатно регресирали са 0,60 конвертибилних марака по једном литру. Цијена производње ове године је чак нижа у односу на вишегодишњи просјек.

АГРАР: Ко је све имао право на ово регресирано гориво, да ли су правила остала иста?

ПАШАЛИЋ: Регресирање дизел горива је редовна мјера коју наше министарство спроводи још од 2013. године у износу од 0,60 марака по једном литру. Регресирамо 100 литара по хектару коришћене пољо-

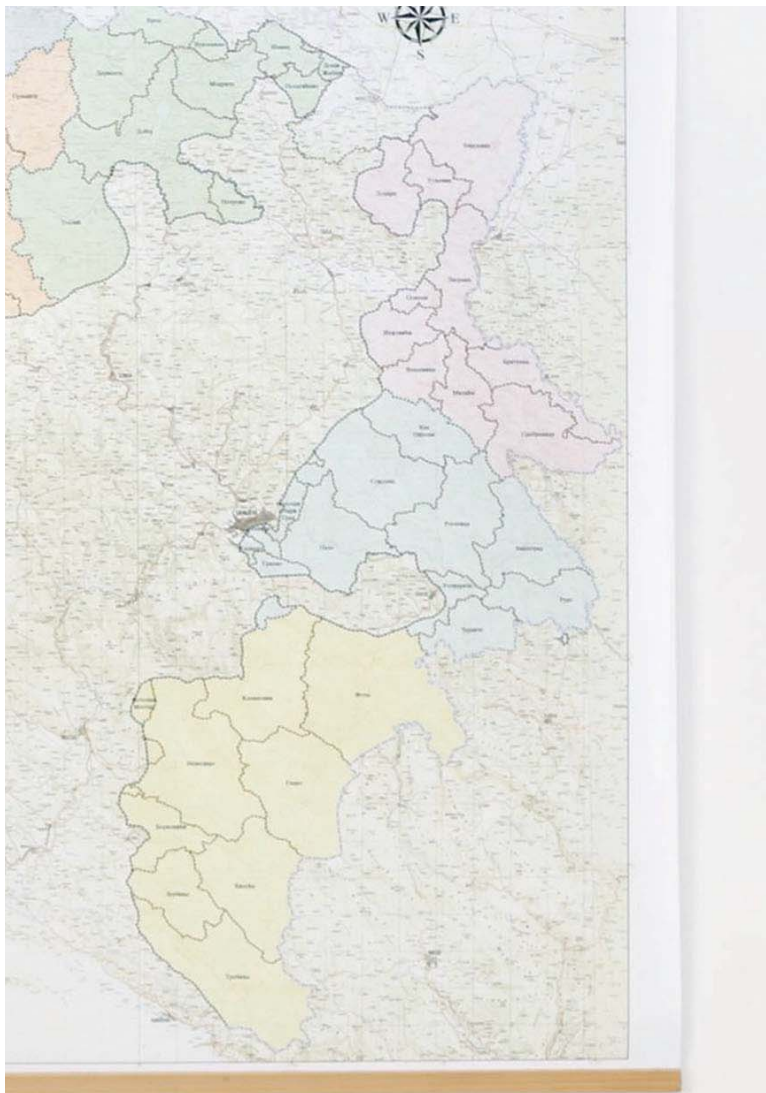
привредне површине. За ову намјену годишње у просјеку издвајамо од 5,5 до 7,5 милиона марака. Ову врсту подршке, примјера ради, немају произвођачи у ФБиХ и Брчко дистрикту.

Пољопривредници су већ 30. марта могли да преузму прве количине овог горива, а једини услов је био да су регистровани у Регистру пољопривредних газдинстава и да су ове године пријавили своје сјетвене површине. На првом списку је било близу 9.000 корисника. Списак

ажурирамо на седмичном нивоу, све до половине маја, када је крајњи рок за упис сјетвених површина. Пољопривредници до краја новембра могу преузимати одобрене количине дизела на пумпама. Дакле, овом мјером обухватили смо и прољећну и јесењу сјетву.

АГРАР: Крајем прошлог мјесеца забиљежени су мразеви у појединим крајевима и то некако баш у вријеме цвјетања воћа. Да ли ће, и у коликој мјери, ово утицати на овогодишњи род?

ПАШАЛИЋ: Нажалост појава мрза је непогода која наше воћаре погађа готово сваке године па тако и ове. Она је увијек спорадична, али у појединим регионима и на појединим воћним врстама може узроковати знатну штету. Тако је било и ове године. Највише су страдале сорте шљива: чачанска рана, родна и љепотица, као и пожегача. У регији Бањалука у овој години може се рећи да шљива неће бити за конзумацију. Штета је око 90 одсто. Код јабука највише је страдала најзаступљенија сорта

ајдаред, а проценат штете је око 70 одсто.

Нажалост у оваквим случајевима, као и у случајевима других елементарних непогода, не можемо говорити о надокнади штете произвођачима од стране Владе Српске. Оно што можемо и што чинимо сваке године јесте да обезбиједимо суфинансирање премије осигурања, која износи 50 одсто, суфинансирање набавке антифрост система, обезбиједимо премију за откуп воћа, али и помогнемо воћарима у занављању засада.

АГРАР: Рекло би се да је ова криза највише погодила сточарски сектор. Због слабе потражње цијена стоке пала је на ниво који тешко може бити економски исплатив. Да ли сте у могућности да их некако заштитите?

ПАШАЛИЋ: Ми смо крајем прошле године обезбиједили средства и то два милиона марака за интервентни откуп јунади. И та мјера је допринијела стабилизацији тржишта, односно била је једини излаз произвођачима у то вријеме, јер

држава БиХ није правовремено преговарала о извоз јунади за Турску. Охрабрују нас најаве да би тај извоз могао почети у јуну. Министарство ће инсистирати на томе да убудуће и једна клаоница из Републике Српске обавља клање јунади, да не би сав посао за Турску обављале фирме из ФБиХ.

МРАЗ ПОКОСИО ЗАСАДЕ ШЉИВА У РЕГИЈИ БАЊАЛУКА

Овај пут имамо опет поремећај тржишта узрокован, прије свега, падом потражње на домаћем тржишту и ово се првенствено односи на прасад и јагњад, која би, иначе, путем директне продаје била реализована. Ово је сад прилика за домаће произвођаче и прерађиваче да покушају преговорима доћи до дугорочно стабилнијег односа. Ми као Влада смо ту да помогнемо и интервенисаћемо уколико за то постоји оправданост, као и у случају јунади, али ми не можемо обезбиједити затварање граница за увоз онда када то одговара произвођачима и отворити онда када то одговара прерађивачима. Они морају сјести за сто и постићи договор. Било би лицемјерно да и поред апела потрошачима да купују домаће производе они који те производе производе своју производњу базирају на увозној сировини.

Такође и поједини произвођачи не смију ову кризну ситуацију искориставати за

уцјењивање потенцијалних откупљивача у вези са цијеном. Дакле, понављам, Влада Српска ће процјењивати сваку ситуацију појединачно и реаговати интервентно тамо гдје зато постоји оправданост.

АГРАР: Да ли је Ваше министарство радило анализу колико би Српска требало да произведе хране да би задовољила своје потребе? Колико смо близу или далеко од тог циља, у чему смо најдефицирарији?

ПАШАЛИЋ: Наравно. Анализе се раде прије израде сваког новог стратешког документа, а осим тога анализе наших мјесечних потреба смо радили и током ових кризних мјесеци и пратили токове залиха основних производа скоро на свакодневном нивоу. Управо је у току анализа самодовољности РС у основним пољопривредним производима коју ради Пољопривредни факултет из Бањалуке.

Претходне анализе које су рађене потврђују да се наш степен самодовољности креће од 45 одсто у случају производње пшенице, до више од 600 одсто у случају производње малина или 125 одсто у случају производње свјежих млијечних производа.

Код производње меса она је још ниска, бар према званичним евиденцијама и износи око 30-40 одсто код говеђег меса, али је код свих осталих категорија знатно већа. Код свињског меса више од 70 одсто, а код живинског меса преко 90 одсто. Имамо велики извозни потенцијал и код производње рибе. Ове анализе су рађене 2017. године, тако да сада очекујемо нове податке да бисмо могли, између осталог, да пратимо и ефекте наших мјера.

АГРАР: Колико је ова корона криза утицала на пчеларе?

ПАШАЛИЋ: Често се знам нашалити да су наши пчелари у овој пандемијској кризи били најповлашћенија категорија становништва. Заиста смо имали максимално разумијевање према овим произвођачима, чак и онима старијим од 65 година, како због значаја пчеларства, одрживог развоја пољопривреде и очувања здравља становништва тако и због значаја ове гране пољопривреде за егзистенцију свих оних који се пчеларством баве. Тако да не можемо говорити да је ова корона криза имала директан негативан утицај на овај сектор.

Онлајн продаја

АГРАР: У Србији је направљена онлајн платформа 'еПијаца', преко које произвођачи могу продавати своје производе. Да ли је нешто слично у плану и код нас?

ПАШАЛИЋ: Ми смо већ ангажовали групу информатичара која ради на онлајн платформи за продају пољопривредних производа. Она ће се звати "Плодови села" или слично и биће ускоро доступна свима који имају вишак производа и вољни су да користе овај начин продаје, као и онима који су предвиђени за куповину хране од домаћих произвођача у Српској, а надам се да је то величина наших грађана.

ФИНАНСИЈЕ: Одобрено 70 одсто више средстава у односу на 2019.

Највише средстава за набавку механизације

УКУПНА ВРИЈЕДНОСТ ИНВЕСТИЦИЈА 50 МИЛИОНА

АГРАРНИ БУЏЕТ ЗА ИНВЕСТИЦИЈЕ 14 МИЛИОНА КМ

Свим заинтересованим домаћим фармерима и правним лицима омогућено је да на изузетно повољан начин дођу до нових трактора и тракторских прикључака, набаве адекватну опрему у сточарској производњи и изградње нове објекте

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске обезбиједило је за ову годину duplo већи износ финансијских средстава за капиталне инвестиције у односу на прошлу годину.

Како су истакли из овог министарства, ванредна ситуација око вируса корона дефинитивно није угрозила реализацију капиталних

инвестиција у пољопривреди, шта више, може се констатовати да је инвестициони замајац ове године у пољопривреди значајно већи него претходне.

На јавном позиву који је објавила Агенција за аграрна плаћања дошло је за 50 одсто више апликација у односу на 2019. годину, чак 1.444 захтјева, што је у финансијском смислу за 70 одсто више у односу на средства аграрног буџета планирана за суфинансирање инвестиција. Зато смо изашли са приједлогом, а који је Влада подржала, да одобримо све захтјеве за суфинансирање капиталних инвестиција корисницима који испуњавају услове постављене јавним позивом - истакли су из Владе Републике Српске.

Влада је за ове намјене издвојила 14 милиона марака, што је за 70 одсто више у односу на првобитни план. Највише средстава биће издвојено за набавку пољопривредне механизације, 6,7 милиона марака, преко три милиона за инвестиције у сточарству, милион марака за инвестиције у биљној производњи и око 2,5 милиона за инвестиције у прера-

ду пољопривредних производа.

Очекује се да ће укупна вриједност инвестиција премашити 50 милиона марака када се узму у обзир буџетска и приватна средства произвођача.

На овај начин свим заинтересованим домаћим фармерима и правним лицима омогућено је да на изузетно повољан начин дођу до нових трактора и тракторских прикључака, набаве адекватну опрему у сточарској производњи, изградње нове објекте и набаве квалитетне приплодне сточне јунице и бикове товних раса.

Значајна средства су обезбиједила и за изградњу пластеника и набавку опреме за пластенике, подизање вишегодишњих засада јабукастог, коштичавог, језграстог и јагодастог воћа, набавку противградних мрежа, али и неопходне опреме за наводњавање.

Надлежни објашњавају да ће пољопривредници на овај начин остварити 30, односно 40 одсто поврата средстава за сваку инвестицију.

На овај начин биће обезбијеђено јачање домаће пољопривредне

производње, дугорочна стабилизација снабдијевања домаћим пољопривредним производима, али и одржавање нивоа инвестиција у производњи - истакли су.

Додали су и како сви корисници којима је одобрена резервација средстава по основу овог јавног позива и Правилника о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за капиталне инвестиције у пољопривредној производњи у 2020. години, могу на сајту Агенције за аграрна плаћања да пронађу спискове по подстицајним мјерама.

ОДОБРЕНИ СВИ ЗАХТЈЕВИ КОЈИ СУ ИСПУЊАВАЛИ УСЛОВЕ

Један од фармера који је ранијих година користио ове и сличне погодности које је ресорно министарство омогућавало је Радомир Тошић из Елезагића код Градишке који се производњом млијека бави још од 2000. године.

Како је рекао захваљујући подстицајима Владе Републике Српске он је успио основно стадо са три грла повећати на више од 130 од којих је скоро половина у производном циклусу. Објашњава како је сваку премију и подстицај искориштавао за набавку опреме.

Подстицаје које сам добијао користио сам за набавку и куповину нове механизације или неопходне додатне опреме. Тако постижем много боље услове за рад - каже Тошић.

РАЧУНИЦА:

Колико је земљишта потребно једној породици

"Мини-башта" се може организовати и на балкону у саксијама, а мале баште и на равним крововима одређених објеката, чиме би се осигурало поврће и зачинско биље за брзу употребу

У вијек када се догоде неке од ванредних околности локалних или глобалних размјера као што су ратови, природне несреће и катастрофе, узроком су одударња од уобичајеног начина живљења и свакодневних активности.

Овај пут је то у овом случају пандемија вируса корона. Реакција становништва иде у правцу прије свега бриге за властите животе и животе својих најмилијих, али и самоодржања путем снабдијевања основним животним намирницама у већим количинама, што неминовно изазива удар на кућне буџете.

Стога стручњаци доносе практичне савјете, препоруке и дају корисне информације на основу којих можете закључити да су интегрална и еколошка производња поврћа у вртovima или баштама у ванредним условима нешто о чему треба озбиљно размислити, чак и кад непосредна опасност прође.

Према њиховим "рачуница-

ЗА ЖИВОТ ДОВОЉНА БАШТА ОД 200 КВАДРАТА

СВЕ
ПОПУЛАРНИЈЕ
УЗГАЈАЊЕ
КЛИЦА

ма" за једну породицу довољна је површина од 180 до 327 квадратних метара земље.

**НОВО ДОБА
ДИКТИРА НОВЕ
НАЧИНЕ ПРОИЗВОДЊЕ**

Како наводе "мини-башта" или врт се може организовати на балкону у саксијама, а мале баште и на равним крововима одређених објеката, чиме би се осигурало поврће и зачинско биље за брзу употребу.

Истичу како је последње вријеме све популарније узгаја-

ње клица луцерке, сочива, пасуља и пшенице, у посудима са мало воде или у специјалним посудама. Клице могу бити важан додаток свакодневне исхране, богат су извором витамина, минерала, аминокиселина и антиоксиданса и који се најчешће конзумирају у свјежем стању, те не долази до губитка храњивих материја.

Поврће је за човјека извор биолошки значајних материја, као што су витамини и минералне материје. Тако витамина Ц највише има у паприци, листу першуна, лиснатом купусу, луку влашцу, листу целера, коприви, а провитамина А у мркви, мускат-

ној тикви, тикви печенки, паприци, листу першуна и целера, док витамина из групе Б има у грашку, бијелом луку, купусњачама.

Карфиол, келераба, грашак, боранија, спанаћ и тиква богати су калијумом, лист першуна, спанаћа, блитве, грашак, краставац, бијели лук фосфором. Калцијумом најбогатији су боранија, спанаћ, салата, келераба, грашак; на тријумом блитва, цвекла, целер, спанаћ, мрква; магнезијумом грашак и боранија, а садржајем гвожђа истичу се целер и паштрук.

Неке врсте поврћа су значајан извор протеина (грашак, боранија, лиснати кељ, брокола), угљених хидрата (кромпир, мрква, цвекла, лукови) и целулозе (паприка, купусњаче, боранија, цвекла), односно баласних материјама битним за цријева и превенцију карцинома.

Све ово, како појашњавају, може да се производи и скромним финансијским средствима на властитим њивама и вртovima. Може се, такође, организовати сјетва и садња биљака, кроз принципе интегралне и еколошке производње хране, јер се као таква и у ЕУ и широм свијета све више прилагођава захтјевима тржишта, коју опет диктирају купци, а она се темељи на овој врсти производње хране.

Наиме, данас готово 90 одсто пољопривредне производње у ЕУ представља храну узгојену по методологији чији је циљ и смањена потрошња средстава за заштиту биља и других агрохемикалија.

РЕПОРТАЖА: Породица Мијатовић из Шушњара код Лакташа

ПОБЈЕГЛИ ИЗ ГРАДА И НИСУ СЕ ПОКАЈАЛИ

Домаћинство се бави органском производњом поврћа, али примарна дјелатност им је узгој крава, производња млијека, кефира и павлаке, а последњих година и сирева са разним зачинским биљкама

Домаћинство Мијатовић формално је настало 2013. године, али суштински постоји од давнина и генерацијама је ова земља обрађивана од стране пређака ове породице.

Данас ово домаћинство води млади брачни пар Александар и Сњежана Мијатовић, дипломирани инжењери аграрне економије и руралног развоја.

Само домаћинство налази се надомак Бањалуке, у селу Шушњари, општина Лакташи. Породица се бави органском производњом поврћа, али примарна дјелатност им је узгој крава, производња млијека, кефира и павлаке, а последњих година и сирева са разним зачинским биљкама.

Млади људи обично напуштају породична имања и одлазе у градове у потрази за послом и бољим условима за живот.

Иако се многи никад не врате, постоје и они који руше предрасуде о томе да је немогуће живјети од рада на селу. Александар и његова супруга Сњежана нису имали дилему па су заједнички живот започели на

ФОКУС НА ПРИРОДНО ПРОИЗВОДЊИ ХРАНЕ

сеоском имању. Признају да је почетак био тежак, али данас имају своје домаћинство и препознатљив бренд производа које сами праве.

Одлука да породични живот наставе на селу уследила је након што је супруга Сњежана остала без посла, а Александар је радио у пољопривредној апотеци за малу плату.

У том тренутку појавио се позив Министарства за пољопривреду, шумарство и водопривреду Републике Српске за додјелу средстава незапосленим младим агрономима и Александар је одлучио да напусти слабо плаћен посао и почне да се бави пољопривредом на сеоском имању.

Ово домаћинство данас чини мала фарма од десетак крава, пластеник гдје се производи органско поврће и стотињак кока носилица. Породица се бави производњом здравог крављег млијека, орган-

ског поврћа, домаћих јаја и зимнице од органског поврћа.

Према ријечима Александра млади напуштају села зато што код већине и даље влада мишљење да је срамота живјети на селу, имати краве, свиње и остале животиње и имати неугодан мирис штале на гардероби. Како каже већина своје комплексе лијечи тако што улазе у огромна кредитна задужења чији је рок отплате неколико десетина година и купују велике станове и скупа аута.

ОД РАДА НА СЕЛУ СЕ МОЖЕ ДОБРО ЖИВЈЕТИ

- За тај новац би могли бити своје газде и уредити њиве, објекте и куће на селу које већ имају и омогућити својој дјечи и себи нормалан живот без непотребног стреса - закључује Мијатовић.

У овом складном домаћинству нема стреса, како кажу напорно се ради, али се и ужива у плодовима сопственог рада.

Александар истиче како су предности овог живота и рада на селу многе, од производње здраве хране, приватности, мање буке и саобраћаја, али и могућности да дјеца стекну радне навике и науче многе ствари које ће им бити од користи у животу.

Од пољопривреде се може живјети. То је порука овог брачног пара за крај, а који данас више него успешно води једно пољопривредно домаћинство.

Сиреви

Мијатовићи у последње вријеме врло успјешно праве и сиреве којима додају зачине као што су чили, мента, рузмарин, ким, бијели лук и мирођија. Недавно су произвели и маринирани зрели сир из сурутке у маслиновом уљу са чилијем, туцаном паприком, бибером и бијелим луком, али и маринирани тврди сир у маслиновом уљу са рузмарином, босиљком, ориганом и бибером. Сви сиреви су направљени од необраног млијека.

СИСТЕМ
УКАЗУЈЕ
НА МОГУЋЕ
ОПАСНОСТИ

У Републици Српској тренутно око 260 пољопривредних произвођача користи систем CARPO - мобилну апликацију за бесплатно примање стручних препорука.

Према ријечима Мирка Јокића из Ресора за пружање стручних услуга у пољопривреди, при ресорном министарству, у току ове године стручни тим CARPO система започео је са активном слањем стручних препорука путем ове мобилне апликације.

До сада је објављено више од 30 препорука из различитих области производње које се односе углавном на заштиту пољопривредних култура.

- Осим примања препорука, корисници апликације су у могућности да пријаве присуство неке болести или штеточине у својим парцелама, да приложе фотографију и пошаљу стручном тиму - каже Јокић.

Каже како су овим препорукама до сада биле покривене области производње јабука, крушака, шљива, малина, лука, кромпира, али и стрних жита, кукуруза и соје.

Регистрација на CARPO систем је брза и једноставна. Она се може обавити на два начина: путем интернет странице sagr.farm или путем мобилне апликације. Како би примали ове савете стручњака, заинтересовани корисници мора-

Мобилна апликација за бесплатно примање стручних препорука

Са CARPO мање пестицида и трошкова

Корисници апликације су у могућности и да пријаве присуство неке болести или штеточине у својим парцелама, да приложе фотографију и пошаљу стручном тиму, каже Јокић

ју наиме преузети апликацију са "гугл плеј стори", регистровати се и пријавити.

- Обављањем регистрације, корисници су у могућности да, осим добијања бесплатних препорука,

путем интернет странице sagr.farm врше преглед временских параметара од момента почетка мјерења, да прате прогнозне моделе за болести и штеточине и да врше увид у све препоруке објављене током сезоне - објаснио је Јокић.

Навео је и да се на основу досадашњих искустава може рећи да је главна препрека у кориштењу овог система била веома ниска информатичка писменост појединих пољопривредних произвођача.

- За сада, највећи број корисника има формално образовање из области пољопривредне производње или су по занимању агроно-

ми - додао је.

Апликација, на којој је министарство пољопривреде радило последње двије године, а коју имају само неке земље Европе, од 1. марта ове године доступна је пољопривредницима Српске. Циљ је био да се домаћи произвођачи путем ове мобилне апликације на вријеме упозоре на евентуалне опасности од појаве различитих болести биљака.

Тиме би се смањили трошкови прије свега воћарима и повртларима, али и загађење околине, јер ће тачно знати када је неопходно да реагују и на који начин.

**ПРВИ КОРАК
ИНСТАЛИРАТИ
АПЛИКАЦИЈУ
НА ТЕЛЕФОН**

- У функцију је стављен систем који нашим произвођачима и саветодавцима даје информацију да у одређеном моменту, у неколико наредних дана постоји опасност од појаве одређене болести. Та се информација генерише на бази података које прикупљамо са 50 агрометеоролошких станица које смо поставили широм Српске - навели су из министарства објашњавајући како у пракси ради овај информатички систем.

САВЈЕТИ

Стручњаци о значају провјетравања пластеника

У шест општина сарајевско-романијске регије, у оквиру Пројекта развоја конкурентности у руралним подручјима, испоручена су укупно 373 пластеника са системом за наводњавање. С обзиром на масовнију заступљеност производње поврћа у пластеницима, повећава се и број и врста питања која су везана за овај вид повртарске производње.

Производња поврћа у заштићеном простору одвија се током читаве производне сезоне, па је биљкама потребно обезбиједити одговарајућу микроклиму за правилан раст и развој. Довољна количина свјежег ваздуха, под којим се подразумева не само чистоћа и хемијски састав ваздуха него и смањен садржај водене паре, постиже се кроз систем за провјетравање биљака.

Значај редовног провјетравања пластеника је огроман, а огледа се у томе што је у већини случајева једини и најбољи начин за регулисање температуре и релативне влажности ваздуха у самом простору. Управо је провјетравање једна од превентивних мјера да не би дошло до појаве разних болести, јер већина обољења за свој развој тражи влажну средину.

Провјетравањем се ваздух који је устајао, влажан и пун разних гасова мијења свјежим који погодује биљкама. Током љета провјетравањем се смањује

ВЛАЖНА СРЕДИНА ПОГОДНА ЗА РАЗВОЈ БОЛЕСТИ

Провјетравање доводи до одговарајуће температуре и процента влаге ваздуха потребних за оптималан раст, оглодњу, плодношење и минималну појаву болести и штеточина

НАЈБОЉИ НАЧИН ЗА РЕГУЛИСАЊЕ TEMPERATURE

температура, док се током зиме и прољећа уједначава у свим дијеловима пластеника.

Културе које се најчешће гаје у пластеницима код нас су парадајз, паприка и краставац. То су биљке које за свој раст, развој и плодношење захтијевају температуре од 22 до 25 степена Целзијуса.

И најмањи пластеник треба да има систем за провјетравање

који ће обезбиједити размјену ваздуха. Веома битна ствар за добро провјетравање је однос дужине и ширине пластеника, а најпожељнији је 5:1. На пластенику треба да постоје отвори за провјетравање (чеони, бочни и кровни), који се најчешће отварају ручно, али може и помоћу електромотора или употребом рачунарске опреме. Два основна начина провјетравања пластеника су бочно и кровно провјетравање, које је и најефикасније. Кровно се сматра најкориснијим системом, јер уласком свјежег ваздуха долази до мијешања са топлим ваздухом, који се подиже нагоре и излази. Бочно провјетравање има бољи ефекат ако су отвори са обје уздужне стране пластеника, док висина на којој се налазе треба да буде 70 центиметара изнад земље, јер се тако смањује утицај хладног ваздуха на биљке.

ПРЕПОРУЧЕНА И УГРАДЊА ВЕНТИЛАТОРА

За ефикасније природно провјетравање већих пластеника укупна површина отвора треба да износи најмање 20-30 одсто од укупне, док је за мање довољно чеона провјетравање кроз врата или бочне отворе.

Да би била побољшана циркулација и хомогенизована температура и састав ваздуха у пластенику, препоручује се и уградња вентилатора, јер током дана који је миран и без вјетра, провјетравање је слабије.

МАГЛА И КИША

Провјетравање пластеника потребно је избјегавати кад је магла, киша или друга временска непогода. Најбоље га је обављати између 11 и 17 часова, док током ноћи отвори треба да буду затворени.

АКВАПОНИЈА: Највећа европска градска фарма у срцу Брисела

НА КРОВУ УЗГАЈАЈУ РИБУ И ПОВРЋЕ

На бриселским крововима смјештена је највећа европска градска фарма. Ту истовремено узгајају рибу и поврће, уз испуњавање строгих критеријума кружне привреде.

Оснивач БИГХ-а, компаније која се бави аквапонским узгојем, Стивен Бекерс каже да планира да прошири урбани узгој и у другим државама.

Белгијски архитекта Бекерс, пионер урбане пољопривреде, основао је компанију БИГХ 2015. године те изградио фарму површине 4.000 метара квадратних која је смјештена у срцу града, на крову велике тржнице, која сваког викенда привуче више од 100.000 посјетилаца.

- Одувијек сам имао визију града као рјешење, а не проблем. Истражио сам начине како да то учиним. Као архитекта такође сам видио потенцијал у продуктивном стакленику, гдје биљке регулишу климу и истовремено прочишћавају ваздух од угљен-диоксида - рекао је Бекерс.

Ова фарма усваја модел кружне привреде обезбјеђујући да се ништа не изгуби и све буде поново искоришћено. Енергија фарме

Пругасти греч узгаја се у великим рибањацима. У њима биофилтери прочишћавају њихове излучевине како би их претворили у нитрите, а затим у нитрате који се користе као хранљиве материје за узгој поврћа

првенствено долази из соларних панела.

БИГХ-ова хранбост лежи у чињеници да узгајају рибу усред града и помоћу њиховог измета његују биљке.

Пругасти греч, поријеклом из Јужне Америке, узгаја се у великим рибањацима. У њима биофилтери прочишћавају њихове излучевине како би их претворили у нитрите, а затим у

нитрате који се користе као хранљиве материје за узгој парадајза, патлиџана и паприка у стакленику.

- Избор пругастиог греча заснива се на чињеници да је ријеч о квалитетној риби, чији метаболизам и начин живота добро одговарају затвореном систему. Кувари га цијене због изврсног меса и свјезине - појашњава Бекерс.

Изнад аквапонског узгоја је аутоматизован

високотехноло-

шки стакле-

ник, гдје су

наводња-

вање и

свјест-

лост

добро

распо-

ређени

и кон-

троли-

сани. На

великим

гријаним

клизним

површинама расте

неколико

биљних

врста које након бербе од-

лазе у локалне продавнице.

Отворени повртњак користи се и као полигон за урбану пољопривреду, с покушајем друштвене

и професионалне реинтеграције особа који се путем удружења брину о воћу и поврћу, превозе их у ресторан удружења и припремају.

Овакав узгој без примјене антибиотика, пестицида или синтетичких ђубрива ускоро ће прећи границу, а биће примиијен у Француској, али и у другим европским државама.

Аквапонија је, иначе, једноставан систем, поријеклом из древне Кине, који готово свако може научити и тако узгајати зачине, поврће и рибу на здравствено безбједан начин. То је метод узгоја биљака без земље, јер све хранљиве материје обезбјеђују рибе, а примају се преко воде.

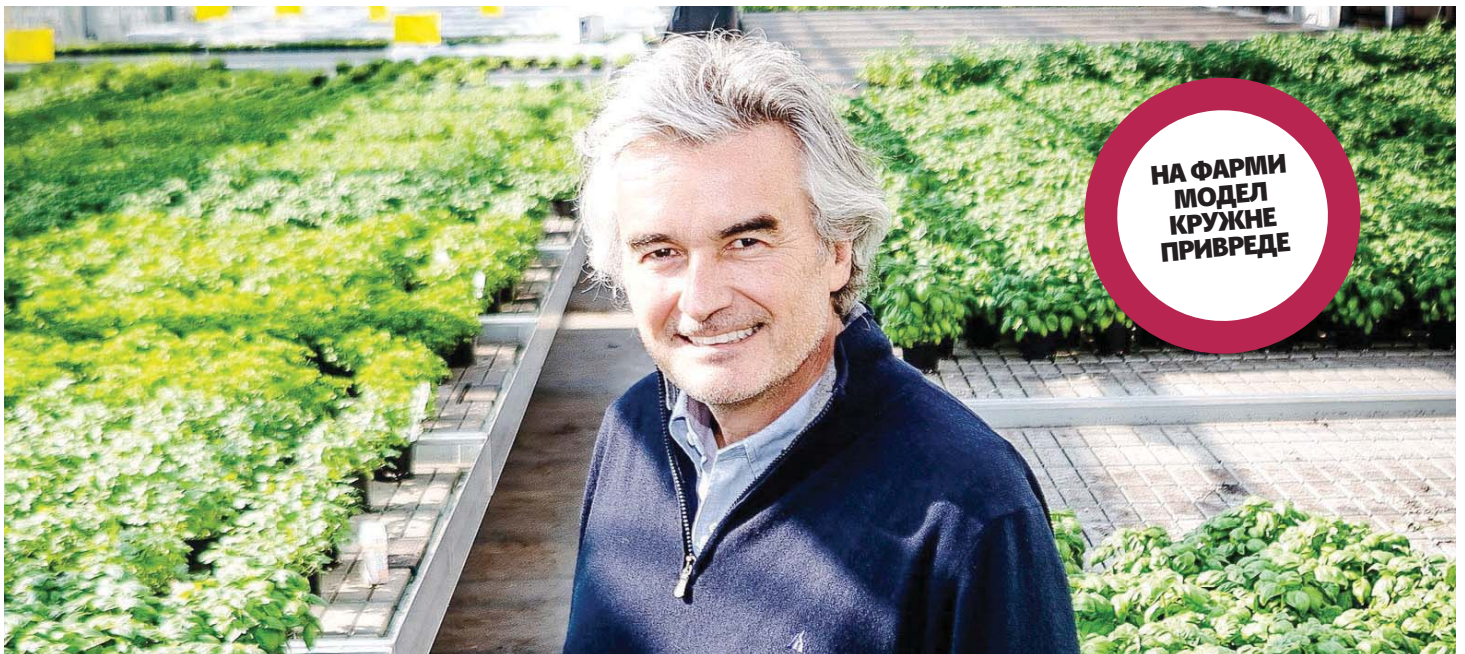
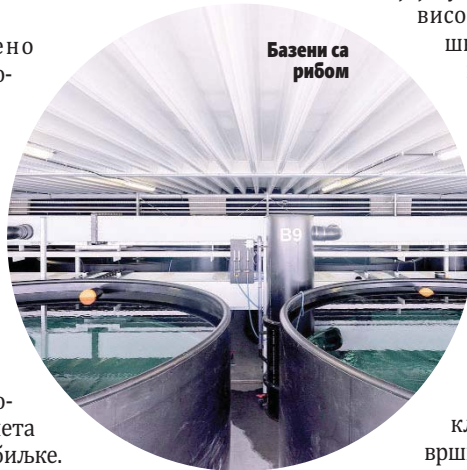

**БЕЗБЈЕДАН
НАЧИН
ПРОИЗВОДЊЕ ХРАНЕ**

Аквапонија је чист начин узгоја властите хране који захтијева много мање времена и труда од традиционалног начина рада. Коришћењем аквапоније штеди се вода јер се базира на затвореном систему који не захтијева редовно наводњавање као конвенционалне баште.

На мањем простору се употребом аквапоније узгаја више поврћа него у конвенционалном врту те није потребно пуно простора за производњу властите хране.

Поред поврћа, на истом простору се узгаја и риба, која производи ђубриво за биљке те се искључује употреба хемијских препарата и умјетног ђубрива. Ови системи се лако склапају и расклапају па су мобилни. На тај начин врт може пратити сваку сељидбу.

**НА ФАРМИ
МОДЕЛ
КРУЖНЕ
ПРИВРЕДЕ**

Чувају стоку и од
предатора

ИЗВОДИ
СТОКУ НА
ИСПАШУ

Како су још мирољубиви и нису покорили човечанство, роботи ових дана усисавају куће, помажу у пољопривреди и разним облицима индустрије. Међутим, роботи би ускоро могли да се појаве и на пашњацима. Прво на српским, а затим и на другим ливадама у свијету.

Нишлија Душан Крстић је, како су објавили поједини српски медији, осмислио прототип робота пастира, који ће уместо људи моћи да изводи стоку на испашу.

- У Србији и у свету нема довољно пастира, а с обзиром на потражњу меса и млечних производа и услове којима су животиње подвргнуте, не постоји ствар која нам је потребнија од робота који би чувао овце - каже Крстић.

Иако је ријеч о модерном технолошком достигнућу, Крстић је робота пастира осмислио да би се вратио старим начинима узгоја стоке. Како објашњава, људи су још од давнина стоку чували на један начин, када су пастири изводили животиње на испашу. Доласком индустријске револуције, уз све већу потражњу меса и млијечних производа, стока је полако са ливада прелазила у штале.

- Животиње смо затворили у штале, учинивши их непокретним, гојазним и болесним, док смо почели да их хранимо житарицама и другим намирницама које иначе не би конзумирале када би имале траву. Стока мора да се води на испашу, како због здравља тих животиња тако и због квалитета производа које дају, који се такође одражава на

ИНОВАЦИЈЕ: Несвакидашња идеја
Душана Крстића

ОСМИСЛИО РОБОТА ПАСТИРА

Робот шепард ће моћи да одведе стоку на тачно одређену ливаду, склони је у хладовину у тренуцима када је јако сунце и врати у шталу у заказано вријеме

ЦИЈЕНА

Крстић истиче да када се први финални производи појаве на тржишту, ови роботи моћи ће се и изнајмљивати.

- За онолико новца колико бисте плаћали пастире, можете да изнајмите робота. Уместо да плаћате седам пастира, и исто толико паса, можете имати једног робота - каже он.

**СЛИЧНИ РОБОТИ
"ПАТРОЛИРАЈУ"
ТУНИСОМ**

евалуација робота пастира - објашњава Крстић.

Како каже, робот је осмишљен да се креће по терену, чува стоку од предатора, води рачуна да животиње залутају или не пасу превише траве на некој ливади.

- Дакле, у питању је контролисано кретање животиња по различитим теренима по унапред планираним рутама - каже овај Нишлија.

Додаје да ће први прототипи бити људски навођени, јер системи за савладавање препрека још морају да буду тестирани, али очекује да финална верзија буде потпуно самостална и да може да замијени правог пастира.

Робот ће моћи да одведе стоку на тачно одређену ливаду, склони је у хладовину у тренуцима када је јако сунце и врати у шталу у одређено вријеме. Овакви роботи већ патролирају Тунисом, а треба очекивати да ће ускоро моћи бити виђени и на пашњацима у Србији и региону.

здравље људи који ту храну узимају - каже Крстић.

Међутим, да би овце и друге животиње безбједно проводиле вријеме напољу, потребни су пастири, а њих је све мање.

- Пастирски посао је веома тежак. Постоји и та прича да су једном ухватили ђавола и питали га који посао највише не воли и он је рекао да никада не би волео да буде пастир - прича овај иноватор.

Водећи се мантром "ако не можеш да нађеш пастира, направи себи једног, вјештачког", Крстић је осмислио робота шепарда.

Он је своје идејно рјешење презентовао Машинском Факултету у Нишу и једној компанији из Београда. Убрзо је формиран конзорцијум и почео је рад на изради пројекта.

- До јуна би требало да буде готов први прототип, а током наредне године била би рађена

ПОСЉЕДИЦЕ: Вирус корона
погодио сектор шумарства

ПОВЕЋАНЕ ЗАЛИХЕ, СМАЊЕНА ПОТРАЖЊА

**СМАЊЕН
ПРИЛИВ
СРЕДСТАВА
У КАСУ
ПРЕДУЗЕЋА**

Појавом пандемије вируса корона дошло је до значајних поремећаја у процесу производње и услова привређивања у сектору шумарства, нарочито од друге половине марта.

Према подацима ЈП "Шуме Српске", ово предузеће је у првом кварталу због повољних климатских услова остварило пребачају производњи у свим фазама, што је узрочно-последично довело до повећања залиха шумских дрвних сортимената. Повећање ових залиха директно је утицало на смањену потражњу сортимената од стране домаћих дрвопрерађивача.

Према ријечима надлежних ово јавно предузеће је од раније оптерећено проблемом ликвидности и недостатком обртних средстава, а посебан проблем годинама представљају дуговања према извођачима радова, што ствара ризик у производном циклусу у шумарству, а самим тим и у преради дрвета.

Имајући у виду смањену потражњу за сортиментима због проблема пласмана са којим се суочавају прерађивачи, Јавно предузеће "Шуме РС" је, по налогу ресорног министарства, омогућило додатно одложено плаћање са циљем смањења залиха, али је то довело до смањеног прилива средстава у односу на планирана, што се онда рефлектује кроз немогућност сервисирања обавеза овог предузећа.

- Проблеми са реализацијом шумских дрвних сортимената најизраженији су код рубних и удаљених шум-

Прерађивачи се суочавају са проблемом транспорта готових производа у ЕУ због немогућности земаља купаца да преузимају готову робу. Према Француској су потпуно престале испоруке

КРЕДИТ

У протеклом периоду министарство је активирало преговоре са Свјетском банком о кредитном аранжману за инвестиционе потребе шумарства и прераде дрвета у оквиру будућег пројекта "Шумарски сектор и биоэкономија".

ских газдинстава. Додатна потешкоћа је и то што је на Романијском платоу дошло до великих штета у шумама услед вјетролома и вјетроизвала, што може проузроковати велике штете по еко-систем уколико се те штете хитно не санирају – појаснили су надлежни.

ОМОГУЋЕНО ОДЛОЖЕНО ПЛАЋАЊЕ КУПЦИМА

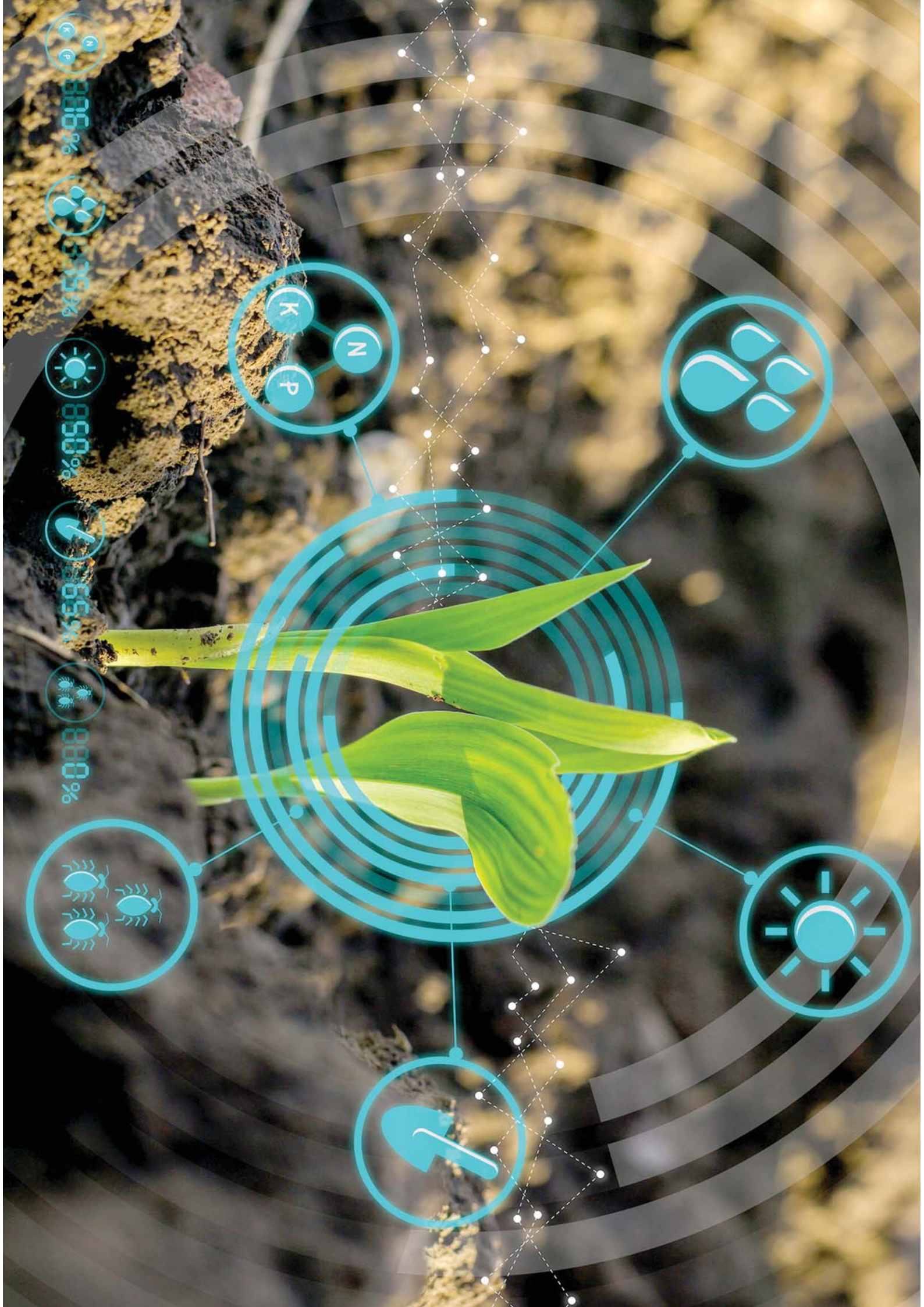
Поред проблема текуће ликвидности, хроничан проблем сектора представља и недостатак инвестиционих средстава која се односе на изградњу путева и набавку механизације, што ће се још више рефлектовати у периоду након кризе изазване пандемијом.

Како су појаснили из ресорног министарства неће бити отпуштања радника из овог јавног предузећа. Умјесто тога, кажу, предузете су одговарајуће мјере Владе Српске и самог предузећа са циљем превазилажења ове ситуације.

Појашњавају како се и сами дрвопрерађивачи суочавају са проблемом транспорта готових производа у земље Европске уније због немогућности земаља купаца да преузимају готову робу иако постоје наруџбе и уговори. Према Француској су потпуно престале испоруке, а према Италији значајно смањене.

- Такође, мањи број дрвопрерађивача није у могућности да изврши увоз неопходног репроматеријала, али се и поједине наруџбе отказују и тражи се пролонгирање наплате – кажу они.

Ипак, истакли су, основна интенција овог сектора је да се процес производње не прекида, односно да се у овој фази формирају залихе готових производа на стовариштима извозно оријентисаних дрвопрерађивача.

388%

75%

850%

65%

880%

K
N
P

Water

Sun

Lightning

Insects